

Soru: Gıybet etmenin kefareti nedir?

FETVA

Allah Teala'nın imanla kardeş yaptığı farklı ırklara ait İslam millet yapısını tehdit eden en büyük tehlikeler istihza, alay, su-i zan ve gıybet gibi hususlardır. Bu yüzden müminlerin ancak kardeş olduğunu bildiren ayetten¹ sonra Allah Teala Müslümanlar arasında büyük fitneye ve parçalanmaya sebep olacak ameliyelerden uzak durmayı emreder. Gıybet Müslüman veya kafir, salih veya facir bir kimsenin² bedenini, nesebini, huyunu, sözünü ya da davranışını, dünyaya veya ahirete taalluk eden bir halini, hatta kıyafetini, evini, bineğini, doğru dahi olsa³ razı olmadığı bir ifadeyle gıyabında zikretmektir.⁴ Hakkında zikredilen şeyler o kimsede bulunmuyor ise bu hem gıybettir hem de iftiradır.⁵ Gıybetin hükmü ise haramdır.⁶ Zira Allah Teala "Birbirinizin gıybetini yapmayın."⁷ buyurmaktadır. Fukaha gıybetten tövbe eden birinin gıyabında konuştuğu kimseden helalleşmesinin gerekli olup olmadığı hususunda ihtilaf etmiş; bazıları kişi, gıyabında konuşulduğunu öğrenmediği sürece gıybet eden kimseye yalnızca tövbe etmesi ve gıybet ettiği kimsenin günahlarının bağışlanması için dua etmesi gerektiğini söylemiş, bu hususta Allah Rasulü'nden ﷺ rivayet edilen "Gıybetin kefareti kardeşin adına istiğfar etmendir."⁸ hadisi şerifiyle istidlal etmiştir.⁹ Kişiyi gıybet edildiği ulaştığında ise gıybet edenin ondan helallik istemesi gerekir.¹⁰ Bu durumda da gıybet edenin, yalnızca gıybet ettiğini söylemekle yetinmesi ile gıyabında her ne söylediye açıklaması hususunda ihtilaf edilmiş, gıyabında ne söylediğini izhar etmesinin fitneye sebebiyet vereceğini düşündüğü takdirde yalnızca gıybet ettiğini söylemekle yetinip helallik talep etmesi gerektiği ifade edilmiştir.¹¹

¹ Hucurât 49/10.

إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ

² Ebü'l-Hasenât Muhammed Abdülhay b. Muhammed Abdilhalîm b. Muhammed Emînillâh es-Sihâlevî el-Leknevî, *et-Ta'liku'l-mümecced 'alâ Muvaṭṭa'î'l-İmâm Muḥammed* (Dimeşk: Daru'l-Kalem, 2011), 3/492.

³ Ebû Muhammed (Ebû's-Senâ) Bedrüddîn Mahmûd b. Ahmed b. Mûsâ b. Ahmed el-Aynî, *'Umdetü'l-kârî fi şerhi Şahîhi'l-Buhârî* (Beyrut: Daru İhyai Kütübî'l-Arabiyye, ts.), 22/127.

⁴ Müslim, Birr ve Sıla, 70 (Hadis No:2589); Ebû Zekeriyâ Yahyâ b. Şeref b. Mürî en-Nevevî, *el-Minhâc fi şerhi Şahîhi Müslim b. el-Haccâc* (Beyrut: Daru İhyai't-Turasi'l-Arabi, 1392), 16:142; Ahmet Şebbir Osmanî - Muhammed Taki Osmani, *Fethü'l-Mülhim bi Şerhi Sahîhi'l-İmâm Müslim* (Dimeşk: Daru'l-Kalem, 2006), 11/307.

ذَكَرَكَ أَخَاكَ بِمَا يَكْرَهُ

⁵ Müslim, Birr ve Sıla, 70 (Hadis No:2589); Muhammed el-Emîn b. Abdullah el-Üremî el-Alevî el-Hererî, *el-Kevkebü'l-Vehhâc ve'r-Revdu'l-Behhâc fi Şerhi Sahîhi-i Müslim b. el-Haccâc* (Dâru'l-Minhâc, 2009), 24/371.

إِنْ كَانَ فِيهِ مَا تَقُولُ فَقَدْ اغْتَابْتَهُ وَإِنْ لَمْ يَكُنْ فِيهِ فَقَدْ بَهْتَهُ

⁶ Ali Rabbani, *Câmiu't-Tirmizî ve'l-mezhebu'l-Hanefî* (Karaçi: Mektebetü Rabbaniye, 2020), 7/77.

⁷ Hucurât 49/12.

وَلَا يَغْتَابُ بَعْضُكُم بَعْضًا

⁸ Ebû Bekr Ahmed b. el-Hüseyn b. Alî el-Beyhakî, *ed-Da'avâtü'l-kebîr* (Kuveyt: Garas li'n-Neşr, 2009), 2/213. (Hadis No:575).

إِنَّ مِنْ كَفَّارَةِ الْغَيْبَةِ أَنْ تَسْتَعْفِرَ لِمَنْ اغْتَابْتَهُ

⁹ Ebü'l-Hasen Nürüddîn el-Herevî Alî el-Kârî, *Mirkâtü'l-mefâtih* (Beyrut - Lübnan: Daru'l-Fikr, 2002), 7/3057.

¹⁰ Alâüddîn Muhammed b. Alî b. Muhammed el-Haskefî, *ed-Dürrü'l-muhtâr* (Beyrut: Dâru'l-Kütübîl İlmiyye, 2002), 665.

¹¹ Alî el-Kârî, *Mirkâtü'l-mefâtih*, 7/3057.